

ЗА ДВЕ ДИСКУСИОННИ ПОНЯТИЯ В СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ЛИНГВИСТИКА: МОДАЛНИ ДУМИ И МОДИФИКАТОРИ

КРАСИМИРА ЧАКЪРОВА

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“

krasian@uni-plovdiv.bg

Обект на изследване в статията са термините *модални думи* и *модификатори*, чийто статут не се тълкува еднозначно в съвременното българско езикознание. Направен е аналитичен преглед на основните становища за семантичното съдържание и степента на автономност на тези понятия и е потърсен отговор на въпроса дали съществуват достатъчно основания те да бъдат използвани за назоваване на самостоятелни класове думи (части на речта), каквато идея споделят някои автори. Поставен е специален акцент върху употребата на термина *модификатори* във функционално-семантичната граматика.

Ключови думи: модални думи; модификатори; части на речта; функционално-семантична граматика; български език

ON TWO CONTROVERSIAL CONCEPTS IN CONTEMPORARY BULGARIAN LINGUISTICS: MODAL WORDS AND MODIFIERS

KRASIMIRA CHAKAROVA

PAISII HILENDARSKI UNIVERSITY OF PLOVDIV

krasian@uni-plovdiv.bg

The object of study are the terms *modal words* and *modifiers*, whose status is not unambiguously recognised in contemporary Bulgarian linguistics. I present an analytical overview of the main views on the semantic content and the degree of autonomy of these concepts. I then go on to look for an answer to the question whether there are sufficient grounds for using these terms to name independent classes of words (parts of speech), an idea shared by some authors. I put a special emphasis on the use of the term *modifiers* in functional-semantic grammar.

Keywords: modal words; modifiers; parts of speech; functional-semantic grammar; Bulgarian language

Във фокуса на настоящото изследване са два лингвистични термина, интерпретирани нееднозначно от съвременните езиковеди: *модални думи* и *модификатори*. Основната ни цел е да потърсим отговор на следните

въпроси: а) до каква степен тези дискуссионни понятия съответстват на критериите за терминологична адекватност: еднозначност, отчетливост (максимална спецификация), неутралност (отсъствие на експресия), приемственост (връзка със съществуващата терминотворческа традиция) и б) дали са налице основания с тях да бъдат именувани самостоятелни класове думи в съвременния български език.

I. За същността на термина модални думи

Безспорно най-ревностният поддръжник на идеята за модалните думи като отделен „структуро-семантичен клас“ е руският учен В. В. Виноградов. В своето популярно граматично съчинение „Русский язык. Грамматическое учение о слове“ той обособява четири основни типа думи: 1) части на речта (думи названия)¹; 2) частици на речта; 3) модални думи и частици; 4) междуметия.

Според него третият тип думи – модалните – се отличава значително от предходните два структурни типа. Подобно на свързващите думи модалните са лишени от номинативна функция², но за разлика от тях не могат да бъдат определени като изцяло формални (служебни), тъй като не изразяват връзки и отношения между частите на изречението. В тази лексикална група – отбелязва Виноградов – „намира изражение сферата на оценките и гледните точки на субекта към действителността и към начините за нейното словесно изразяване“ (Виноградов/Vinogradov 1986: 35). Модалните думи „отбелязват насочеността на речта към действителността, насоченост, обусловена от гледната точка на субекта, и в този смисъл отчасти се сближават с формалното значение на глаголните наклонения“ (Виноградов/Vinogradov, пак там).

Разглеждайки лексикалните средства за изразяване на модална семантика в руския език, изследователят прокарва граница между модалните частици (напр. *мол, дескать, врьд, пусть, врьд, едва ли, будто* и др.) и модалните думи, макар да уточнява, че тази граница е „твърде неопределена и подвижна“ (Виноградов/Vinogradov 1986: 601). Основанията за отделянето на частиците са свързани с тяхната фонетична характеристика (обикновено се сливат интонационно със синтагмите), с непълнозначността им, както и с факта, че повечето от тях не могат да се използват като вметнати части на изречението.³

Що се отнася до модалните думи, езиковедът ги определя като самостоятелна структурно-семантична категория и смята, че те притежават следните отличителни характеристики: нямат номинативна функция (т.е. не са денотативно обусловени); изразяват модално значение (представят гледната точка на говорещия субект) и са неизменяеми; функционират като вметнати части на изречението.⁴ В групата на разглежданите думи са включени: модалните наречия (напр. *действительно, собственно, верно, безусловно* и др.); думи от т.нар. „категория на състоянието“⁵ (т.е. отименни модални думи като *видно, слышно, должно, очевидно, вероятно* и др.);

отглаголни думи (лични или безлични форми за сегашно-бъдеще време или инфинитивни форми, напр. *видишъ, веришъ ли, видите, извините; говорят, передают; разумеетъ, кажетъ, значит; признатъся, видатъ, знатъ* и др.); съществителни с модално значение (със или без предлог, напр. *словом, кстати, в частности* и др.); единични образувания от пълни форми на прилагателни имена (с пропускане на думата *дело*) (напр. *главнее, самое большее* и др.).

Към класа на модалните думи В. В. Виноградов отнася и модалните словосъчетания (в това число и фразеологични единици) от типа: *собственно говоря, откровенно говоря; так сказать, бог знает, кто его знает* и др.

Както се вижда, употребата на съществителното „думи“, отнесено към последната група примери, е условно и поражда възражения. Независимо от това концепцията за модалните думи на изтъкнатия руски лингвист е приета от някои автори на системни граматика на съвременния руски език⁶ (вж. напр. у Шански, Тихонов/Shanskiy, Tihonov 1981; Сидоренко/Sidorenko 2017 и др.). Терминът е включен и в един от най-новите руски речници на граматичната терминология – срв.: „Модални думи – част на речта (разредката е моя – К.Ч.), която обединява вметнатите думи, изразяващи субективномодално значение, т.е. обозначаващи отношението на говорещия към изказваната от него мисъл“ (Немченко/Nemchenko 2017: 204).

Както отбелязва Е. Н. Сидоренко обаче, повечето съвременни граматика (включително и академичната – вж. Шведова/Shvedova 1980) „не отделят модалните думи като част на речта, разпределяйки ги между наречията, безлично-предикативните думи, глаголите, съществителните имена“ (Сидоренко/Sidorenko 2017).

Тук е мястото да споменем, че установихме интересна аналогия между понятието *модални думи*, въведено от В. В. Виноградов, и популярния в англоезичната литература термин *hedges*. С *hedges* се назовават „оценъчните и завоалиращи изрази, с помощта на които участниците в комуникативния акт показват оценката и отношението си към пропозиционалното съдържание на съобщението, като се стремят по различни причини да предложат по-тактична и внимателна формулировка или да засилят въздействието на казаното“ (Грозева/Grozeva 2011: 106).⁷ Макар и да не се припокриват напълно, и двете понятия означават специфичните текстови маркери, индикиращи интенцията на автора, неговата гледна точка, субективното му желание да осъществи максимално успешна комуникация. Срв. у М. Грозева: „В зависимост от целите на комуникацията езиковите средства, използвани като завоалиращи (т.е. *hedges* – бел.моя, К.Ч.), могат да бъдат твърде многообразни – перформативни, сетивни и когнитивни глаголи, модални конструкции, модални наречия и думи, модални частици (разредката е моя – К.Ч.) и т.н.“ (Грозева/Grozeva 2011: 180–181). Откриването на тези маркери, които можем да наречем субективатори, се оказва твърде важно при анализа на текстове, принадлежащи към различни стилови регистри.

В контекста на казаното бихме оценили високо интуицията на руския лингвист, който установява най-важните специфики на обособения от него „структурно-семантичен клас“, но не съумява да открие точното му място в езиковата система.

С оглед на преките цели на настоящото изследване ще насочим вниманието си към ситуацията в българските системни граматика и монографични изследвания, посветени на речниково-морфологичната класификация на думите. Прави впечатление, че в тях модалните думи не са обособени като самостоятелен клас. Единствено изключение е граматиката на Ю. С. Маслов⁸, където в Глава VIII (*Други разреди думи*) са включени т. нар. модални и изтъкващи думи и частици⁹ (вж. Маслов/Maslov 1982: 332–335). Към тях авторът причислява:

1. Утвърдителните, отрицателните и въпросителните частици – *да, аха, ами; не, ни, нито; ли, дали, нали, нима* и др.

2. Думи и частици, изразяващи преценката на говорещия субект за достоверността на изказването – *очевидно, сигурно, вероятно, навярно, може би, май, едва ли, надали, сякаш, като че, уж, разбира се, наистина* и др.

3. Думи и частици за емоционално-експресивна оценка – *за щастие, за съжаление, кешки, дè гуди, ми, ти*¹⁰ и др.

4. Подбудителни и оптативни частици – *дè, хайде, нà, хà, нека, дано* и др.

5. Думи и частици за логическо изтъкване – *даже, дори, едва, чак, пък* и др.

6. Показателни (деиктични) частици – *ето, нà, хà* и др.

7. Вокативни частици – *ма, бре, бе* и др.

Прави впечатление, че класификацията на модалните и изтъкващи думи у Маслов се отличава значително от модела на В. В. Виноградов. Първото, което забелязваме, е, че частиците се разглеждат заедно с пълнозначните модални думи. От друга страна, само част от представените „модални и изтъкващи думи“ могат да бъдат употребявани като вметнати части в изречението (*очевидно, вероятно, разбира се, наистина, за щастие, за съжаление* и др.). Ако изключим някои предложни фрази, в случая не се споменава и за модални словосъчетания от типа *така да се каже, бог знае* и др.

Фактът, че операцията *вмятане* не се извежда като водеща характеристика на „модалните и изтъкващите думи и частици“, според нас е положителен, тъй като по този начин не се абсолютизира ролята на синтактичния класификационен критерий при обособяване на съответния клас думи. Неубедително обаче е причисляването на утвърдителните, отрицателните и въпросителните частици към носителите на специфична модалност. Достатъчно е да цитираме становището на Л. Лашкова – един от най-задълбочените изследователи на отрицанието в нашия език: „няма основание категорията „отрицание“ (а негиращите частици са маркери на тази езикова категория – бел. моя, К.Ч.) да бъде отнесена изцяло към модалността, тъй като синтактичното отрицание самò, без допълнително включени модални средства, изразява само една обективна констатация [...] По

отношение на модалността отрицателните изречения не се различават от положителните нито структурно, нито семантично, защото отрицанието е един от основните компоненти, една от двете алтернативи при оформянето на предикативните отношения“ (Лашкова/Lashkova 1976: 146–147).

Смущаващо е и това, че частиците, включени към разглеждания лексикален клас, не са еднорангови – част от тях функционират като граматични маркери (напр. частиците морфеми *не, нека, дано*) за разлика от всички други, които могат да бъдат определени като лексикални средства за изразяване на модална семантика или за образуване на различни видове изречения.

Не е прецизиран и статутът на лексеми от типа *очевидно, вероятно, явно, сигурно* и др., които могат да се употребяват като вметнати модални наречия (напр. *Той сигурно е закъснял*), но могат и да участват в предикативни конструкции (напр. *сигурно е, явно беше, очевидно е* и под.). Понятието „модални думи“, отнесено към тях, звучи твърде общо. По-скоро в случая става дума за отименни модални наречия, функциониращи както самостоятелно (в роля на вметнати думи), така и като пълнозначни компоненти на адвербиални сказуеми.

Впрочем дефинирането на споменатите лексеми се оказва проблематично и в други граматични съчинения. Ще припомним, че С. Георгиев използва термина детерминативи за модална определеност и подчертава, че чрез тях „се изразява гледната точка, възприемането на съобщението от субекта на изказването като фактично или нефактично, възможно, вероятно, предположително, категорично и др.“ (Георгиев/Georgiev 1983: 51). Наред с това обаче изследователят обособява и т.нар. предикативи за модална субективност, които според него участват в експликацията на субективна модалност (Георгиев/Georgiev 1983: 46–47) – възможност, необходимост, желателност, вероятност, сигурност, очевидност. На практика се оказва, че една и съща лексикална единица (напр. *вероятно*) се тълкува и като детерминатив, и като предикатив (категория на състоянието)¹¹. Подобни примери са убедително доказателство, че понятието „модална дума“ няма необходимата обяснителна сила, като причината за това е твърде широкият му семантичен обсег, т.е. липсата на отчетливост (достатъчно ясно отделяне от останалите лингвистични понятия, с които се назовават класовете думи). Според нас то може да бъде използвано единствено във функционално-семантичната граматика – при назоваване на лексикалните средства от полевата периферия на модалността в съвременния български език.

Представяйки концепцията на Ю. С. Маслов за „модалните и изтъкващи думи и частици“ като самостоятелен разред (част на речта) в българския език, можем да обобщим, че тя е резултат от дедуктивен подход към езиковите факти: еkleктична селекция¹² на единици от различни лексикални парадигми, които според автора имат модална или изтъкваща функция¹³.

II. За термина модификатори

Ще започнем с уточнението, че понятието модификатори не е тяснолингвистично.¹⁴ В българското езиковедие то се среща с две различни значения в зависимост от конкретната граматична сфера на приложение.

Подчертано активно е използването му от изследователите, привърженици на теорията за функционално-семантичните полета, създадена от руския учен А. В. Бондарко и популяризирана у нас от И. Куцаров (вж. Куцаров/Kutsarov 1985). Впрочем именно И. Куцаров е авторът, който въвежда в употреба споменатия термин. Срв.: „По наше мнение [...] основни структурни елементи на ФСП (функционално-семантичното поле – бел. моя, К.Ч.) са модификаторите: ядрени (морфологични) и периферийни (неморфологични¹⁵). В зависимост от равнището, на което изразяват съответното значение, те могат да бъдат морфологични, синтактични, лексикални, акцентологични и др. В зависимост пък от значението, което изразяват, те могат да бъдат темпорални, модални, преизказни, аспектуални и др. [...] Нерядко един и същ модификатор може да функционира като елемент на различни полета“ (Куцаров/Kutsarov 1978: 41).

Същата дефиниция откриваме и в единствената функционално-семантична граматика на съвременния български език, чийто автор е И. Куцаров (вж. Куцаров/Kutsarov 1985: 11).

Би могло да се спори доколко терминът е сполучлив, като се има предвид, че с него се назовават експликаторите (ядрени или периферийни) на конкретна функционално-семантична категория, докато вътрешната му форма е свързана с идеята за модифициране, т.е. промяна. По-сполучлива ни се струва идеята на С. Стойчев да използва понятието оператори (вж. Стойчев/Stoychev 2019a, 2019b).

Понятието модификатори се използва и в областта на синтаксиса. Така например в своята граматика (и по-конкретно в раздела, посветен на частите на речта) Р. Ницолова разглежда синтактичната функция на всеки от класовете думи. Някои от тях изследователката определя като модификатори на аргументи (тук са включени прилагателните имена, числителните имена и другите квантификатори), модификатори на предикати (такива са наречията) и модификатори (частици и предлози, представляващи семантичните категории отношение, време и място) (вж. Ницолова/Nitsolova 2008: 42–44). Сходна трактовка на термина (дума, която стеснява логическия обем на дадено понятие, приписвайки му определен атрибут) откриваме и у Б. Тодорова (вж. Тодорова/Todorova 2022).

Както се вижда, интересуващото ни понятие не е в съответствие с един от основните критерии за терминологична адекватност: то не е еднозначно.

С оглед на пълнотата на анализа ще допълним, че в по-ново време И. Куцаров изразява по-различно становище за статута на термина модификатори, срв.: „Има основания да се обособи отделна група думи, наречени **модификатори**, но в нея трябва да влязат не само т.нар. модални

думи¹⁶ (разредката е моя – К.Ч.), а и всички частици, наречия и местоимения (а и различни словосъчетания), които изразяват по лексикален път граматични значения, например **темпорални** (*сега, вчера, утре, преди това*), **определителни** (*този, тази, това, онези, един, една, едно, едни, някой*), **преизказни** (*кай, каже, казват, според него, по думите на*), **модални** (*може би, вероятно, очевидно, сигурно, май, уж*) и др.“ (Куцаров/Kutsarov 2007: 134).

Би могло само да се предполага дали авторът е имал предвид обособяването на нова част на речта, но едно е сигурно: подобно становище влиза в разрез с широкото тълкуване на същото понятие от привържениците на функционално-семантичната граматика у нас, основите на която полага самият И. Куцаров. В случая изследователският фокус е насочен единствено към лексикалните периферийни модификатори (местоимения, наречия, прилагателни имена, глаголи, частици и др.), участващи в различни функционално-семантични полета.

III. Заключение

Обобщавайки резултатите от направените дотук наблюдения, можем да заключим, че не съществуват основания за класифицирането на т.нар. модални думи и на модификаторите като самостоятелни класове думи в съвременния български език. Що се отнася до самите термини, смятаме, че те не покриват в необходимата степен изискванията за еднозначност и отчетливост. Все пак не можем да отречем, че независимо от тези свои недостатъци понятието модификатори се използва активно в българското езикознание и замяната му с алтернативен термин на настоящия етап изглежда недостатъчно мотивирана.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ У автора „знаменательные слова“ (Виноградов/Vinogradov 1986: 10). Цитатите са по третото издание на едноименното съчинение от 1947 г.

² Би могло да се предположи, че под „номинативна функция“ на първия тип думи В. В. Виноградов има предвид „тяхната денотативност“ (Куцаров/Kutsarov 2022: 104). Нещо повече, той е категоричен, че само „думите названия“ могат да бъдат определяни като части на речта. Срв.: „Към частите на речта не принадлежат нито модалните думи (разредката е моя – К.Ч.), нито междуметията, нито свързващите думи или частиците на речта. Кръгът на частите на речта се ограничава в пределите на думите, способни да изпълняват номинативна функция или да бъдат заместващи еквиваленти на названията“ (Виноградов/Vinogradov 1986: 43).

³ Срв.: „На някои групи модални частици най-малко от всичко им подхожда названието „вметнати думи“ и свързаното с него понятие за интонационно-синтактична обособеност“ (Виноградов/Vinogradov 1986: 599).

⁴ Според В. В. Виноградов синтактичната операция „вмятане“ има пряко отношение към изразяването на модална семантика. Срв.: „Модалните отношения се

изразяват не само с граматичните форми на глагола или с особени формални показатели. Те могат да се изразяват също чрез своеобразно „вметнато“ използване (разредката е моя – К.Ч.) както на отделни части на речта, така и на цели синтагми или даже изречения“ (Виноградов/Vinogradov 1986: 594). В цели публикации на руски лингвисти обаче се уточнява, че извън кръга на модалните думи трябва да бъдат разглеждани вметнатите части, изразяващи емоционално отношение към действителността (напр. *к счастью, к удовольствию, к сожалению, к несчастью, к удивлению* и др.); уточняващите вметнати думи (напр. *в частности, впрочем, кстати* и др.); както и вметнатите части, използвани за организация и оформление на изложението, за осъществяване на вътрешнотекстови връзки (напр. *во-первых, наконец, напротив, однако, значит, следовательно* и др.) (Розенталь, Теленкова/Rozental', Telenkova 1976: 181–182).

⁵ Вж. подробно за тази категория у В. В. Виноградов (Виноградов/Vinogradov 1986: 330–348).

⁶ Концепцията за съществуването на самостоятелен лексикален клас „модални думи“ е възприета и в системните граматики на други европейски езици (напр. немски, беларуски, горнолужишки). Като такива думи в немския език (Modalwörter und Partikeln) се определят напр. *bestimmt* (определено), *natürlich* (разбира се), *freilich* (наистина, разбира се), *tatsächlich* (действително, наистина), *leider* (за съжаление), *vielleicht* (може би) и др.; в беларуския – *праўда, факт, вядома, здаецца, напеўна, канечне, сапраўды* и др.; в горнолужишки – *рјеџа, снапо, worrawdže, poprawot, na zbožo* и др.

⁷ Терминът е въведен от Дж. Лейкоф в студията му *Hedges: A study in meaning criteria and the logic of fuzzy concepts* (вж. Lakoff 1973).

⁸ За „модални думи“ споменава (без да ги дефинира) и И. Куцаров, анализирайки понятието „модификатори“ (вж. т. II от изложението).

⁹ Диференцирането на думите от частиците би трябвало да се тълкува в смисъл, че за Ю. С. Маслов думи са само тези езикови единици, които имат денотативно съдържание. Прави впечатление, че отделно от модалните частици изследователят разглежда „частиците за степен“ (Маслов/Maslov 1982: 331).

¹⁰ Последните две частици са вкаменели енклитични форми на съответните лични местоимения.

¹¹ Според Ст. Георгиев детерминативът и предикативът са отделни класове думи (части на речта) в българския език – становище, което поражда немалко резерви (вж. коментара у Чакърова/Chakarova 2007). За отделна част на речта, наречена „неглаголен предикатив“, говори и Ю. С. Маслов (вж. Маслов/Maslov 1982: 291–295), без да отнася към нея споменатите по-горе думи като *възможно, вероятно* и др., независимо че те се използват често именно в предикативни конструкции.

¹² Ю. С. Маслов акцентува върху това семантико-функционално многообразие, срв.: „Както виждаме, модалните думи и частици [...] са много разнообразни и по семантичните си функции, и по характера на своята употреба“ (Маслов/Maslov 1982: 334).

¹³ Никъде в изложението руският българист не обяснява кои от езиковите единици в изследвания разред са „изтъкващи“ и по какво се разграничават те от модалните думи и частици.

¹⁴ Този термин се използва в различни научни области като химия, медицина, техника и технологии, информатика и др. (говори се например за светлинни мо-

дификатори, модификатори за достъп, модификатори за удароустойчивост, химични модификатори и пр.).

¹⁵ Може да се възрази, че периферийните модификатори в естествените езици невинаги са неморфологични. Някои морфологични средства може да се използват и в „несобствена“ функция и тогава те функционират не в ядрото, а в периферията на дадено функционално-семантично поле. Такъв например е случаят с членните морфемии в периферията на количествеността (срв.: *Пийни си винцето* = *Изпий цялото вино* – в случая членната морфема изразява количествена определеност).

¹⁶ За съжаление, никъде в своите изследвания авторът не коментира съдържанието на понятието „модални думи“.

ЛИТЕРАТУРА

- Виноградов 1986: *Виноградов, В. В.* Русский язык. Грамматическое учение о слове. III изд. Москва, Высшая школа.
- Георгиев 1983: *Георгиев, С.* Морфология на съвременния български език (неизменяеми думи). София, Наука и изкуство.
- Грозева 2011: *Грозева, М.* Кохерентност на научния дискурс. Върху доклади на български и немски език. София, Вѳда Словѳена-ЖГ.
- Куцаров 1978: *Куцаров, И.* Преизказни модификатори в южните славянски езици. – *Съпоставително езиковѳзнание*, III, № 4, с. 41–52.
- Куцаров 1985: *Куцаров, И.* Очерк по функционално-семантична граматика на българския език. Пловдив, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.
- Куцаров 2007: *Куцаров, И.* Теоретична граматика на българския език. Морфология. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“.
- Куцаров 2022: *Куцаров, К.* Българските лексемни класове и учението за частите на речта. София, Колибри.
- Лашкова 1976: *Лашкова, Л.* Категорията „отрицание“ и „модалност“ в славянските езици. – *Български език*, № 1, с. 144–148.
- Маслов 1982: *Маслов, Ю. С.* Граматика на българския език. София, Наука и изкуство.
- Немченко 2011: *Немченко, В. Н.* Грамматическая терминология. Словарь-справочник. Москва, Флинта.
- Ницолова 2008: *Ницолова, Р.* Българска граматика. Морфология. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Розенталь, Теленкова 1976: *Розенталь, Д. Э., М. А. Теленкова.* Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва, Просвѳещение.
- Сидоренко 2017: *Сидоренко, Е. Н.* Морфология современного русского языка. Части речи и контаминанты: учебное пособие. Часть 4. Москва, Флинта: Наука. <https://iphil.ru/modalnye-slova-sluzhebnyie-chasti-rechi-mezhdometiya-funkcionalnye-omonimy-mnogochlennykh-ryadov-3/>.
- Стойчев 2019а: *Стойчев, С.* Българският морфологичен резултатив и чешкият език, или за съвременния български морфологичен резултатив и неговите функционални еквиваленти в съвременния чешки език. София, Стилует.

- Стойчев 2019б: *Стойчев, С.* Българският морфологичен релатив и чешкият език, или за съвременния български морфологичен релатив и неговите функционални еквиваленти в съвременния чешки език. София, Стилует.
- Тодорова 2022: *Тодорова, Б.* Модификатори прилагателни имена, които се съчетават с лексемите „толерантност“ и „търпимост“ – съпоставително корпусно изследване. – В: *Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“* (София, 2022 година), София, Издателство на Българската академия на науките „Проф. Марин Дринов“, с. 127–135.
- Чакърова 2007: *Чакърова, К.* Още веднъж по въпроса за морфологичния статут на българските детерминативи. – В: *Научни трудове на УХТ – Пловдив. Научна конференция с международно участие „Хранителна наука, техника и технологии 2007“*, том LIV, свитък 3, с. 344–350.
- Шанский, Тихонов 1981: *Шанский, Н. М., А. Н. Тихонов.* Современный русский язык. В трех частях. Часть II. Москва, Просвещение.
- Шведова 1980: *Шведова, Н. Ю.* (ред.). Русская грамматика. Том I. Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология. Москва, Наука. http://lukashevichus.info/knigi/russk_gramm_sl_shvedova_1.pdf.
- Lakoff 1973: *Lakoff, G.* Hedges: A Study in Meaning Criteria and the Logic of Fuzzy Concepts. – *Journal of Philosophical Logic*, vol. 2, N 4, pp. 458–508.

REFERENCES

- Chakarova 2007: *Chakarova, K.* Oshte vednazh po vaprosa za morfologichniya statut na balgarskite determinativi. – In: *Nauchni trudove na UHT – Plovdiv. Nauchna konferentsiya s mezhdunarodno uchastie „Hranitelna nauka, tehnika i tehnologii 2007“*, tom LIV, svitak 3, s. 344–350.
- Georgiev 1983: *Georgiev, S.* Morfologiya na savremenniya balgarski ezik (neizmenyaemi dumi). Sofia, Nauka i izkustvo.
- Georgiev 1991: *Georgiev, S.* Balgarska morfologiya. Veliko Tarnovo, Abagar.
- Grozeva 2011: *Grozeva, M.* Koherentnost na nauchniya diskurs. Varhu dokladi na balgarski i nemski ezik. Sofia, Veda Slovena-ZhG.
- Kutsarov 1978: *Kutsarov, I.* Preizkazni modifikatori v yuzhnite slavyanski ezitsi. – *Sapostavitelno ezikoznanie*, III, N 4, s. 41–52.
- Kutsarov 1985: *Kutsarov, I.* Ocherk po funktsionalno-semantichna gramatika na balgarskiya ezik. Plovdiv, Plovdivski universitet “Paisii Hilendarski”.
- Kutsarov 2007: *Kutsarov, I.* Teoretichna gramatika na balgarskiya ezik. Morfologiya. Plovdiv, Universitetsko izdatelstvo “Paisii Hilendarsku”.
- Kutsarov 2022: *Kutsarov, K.* Balgarskite klasove dumi i uchenieto za chastite na rechta. Sofia, Kolibri.
- Lakoff 1973: *Lakoff, G.* Hedges: A Study in Meaning Criteria and the Logic of Fuzzy Concepts. – *Journal of Philosophical Logic*, vol. 2, N 4, pp. 458–508.
- Lashkova 1976: *Lashkova, L.* Kategoriyata “otritsanie” i “modalnost” v slavyanskite ezitsi. – *Balgarski ezik*, N 1, s. 144–148.
- Maslov 1982: *Maslov, Yu. S.* Gramatika na balgarskiya ezik. Sofia, Nauka i izkustvo.

- Nemchenko 2011: *Nemchenko, V. N.* Grammaticheskaja terminologija. Slovar'-spravochnik. Moskva, Flinta.
- Nitsolova 2008: *Nitsolova, R.* Balgarska gramatika. Morfologiya. Sofia, Universitetsko izdatelstvo "Sv. Kliment Ohridski".
- Rozental', Telenkova 1976: *Rozental', D. Je., M. A. Telenkova.* Slovar'-spravochnik lingvisticheskikh terminov. Moskva, Prosveshhenie.
- Shanskij, Tihonov 1981: *Shanskij, N. M., A. N. Tihonov.* Sovremennyy russkij jazyk. V treh chastjah. Chast' II. Moskva, Prosveshhenie.
- Shvedova 1980: *Shvedova, N. Ju.* (red.). Russkaja grammatika. Tom I. Fonetika. Fonologija. Udarenie. Intonacija. Slovoobrazovanie. Morfologija. Moskva, Nauka. http://lukashevichus.info/knigi/russk_gramm_sl_shvedova_1.pdf.
- Sidorenko 2017: *Sidorenko, E. N.* Morfologija sovremennogo russkogo jazyka. Chasti rechi i kontaminanty: uchebnoe posobie. Chast' 4. Moskva, Flinta: Nauka. <https://iphil.ru/modalnye-slova-sluzhebnye-chasti-rechi-mezhdometiya-funkcionalnye-omonimy-mnogochlennyx-ryadov-3/>.
- Stoychev 2019b: *Stoychev, S.* Balgarskiyat morfologichen relativ i cheshkiyat ezik, ili za savremenniya balgarski morfologichen relativ i negovite funktsionalni ekvivalenti v savremenniya cheshki ezik. Sofia, Siluet.
- Stoychev 2019a: *Stoychev, S.* Balgarskiyat morfologichen rezultativ i cheshkiyat ezik, ili za savremenniya balgarski morfologichen rezultativ i negovite funktsionalni ekvivalenti v savremenniya cheshki ezik. Sofia, Siluet.
- Todorova 2022: *Todorova, B.* Modifikatori prilagatelni imena, koito se sachusetavat s leksemite "tolerantnost" i "tarpimost" – sapostavitelno korpusno izsledvane. – In: *Dokladi ot Mezhdunarodnata godishna konferentsiya na Instituta za balgarski ezik "Prof. Lyubomir Andreychin" (Sofia, 2022 godina)*, Sofia, Izdatelstvo na Balgarskata akademija na naukite "Prof. Marin Drinov", s. 127–135.
- Vinogradov 1986: *Vinogradov, V. V.* Russkij jazyk. Grammaticheskoe uchenie o slove. III izd. Moskva, Vysshaja shkola.

✉ Доц. д-р Красимира Чакърова

Катедра по български език, Филологически факултет
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“
ул. „Цар Асен“ 24, 4000 Пловдив, България

✉ *Assoc. Prof. Krasimira Chakarova, PhD*
Department of Bulgarian Language, Faculty of Philology
Paisii Hilendarski University of Plovdiv
24, Tsar Asen St., 4000 Plovdiv, Bulgaria